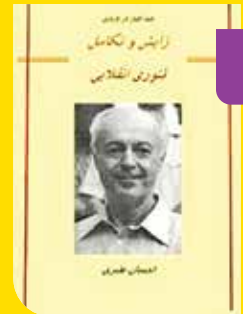

زایش و تکامل تئوری انقلابی

نویسنده: احسان طبری
۱۳۹ صفحه
انتشارات توده

این کتاب مجموعه مقالاتی است که احسان طبری در مقام نظریه‌پرداز اصلی حزب توده، یا به مناسبت‌های تاریخی مختلف در نشریات ارگان حزب منتشر کرده یا پلمیک‌های سیاسی او با دیگر گرایش‌های ایدئولوژیک درون جنبش چپ (نظیر رفورمیست‌ها، مائوئیست‌ها و هواداران جنگ‌های چریک شهری) هستند که به جهت تسلط نظری مولف آن بر آثار کلاسیک مارکسیسم از غنای بالایی برخوردار است.

برخی بررسی‌ها پیرامون جهان‌بینی‌ها و...

نویسنده: احسان طبری
۷۲۰ صفحه
انتشارات فردوس

کتاب «برخی بررسی‌ها پیرامون جهان‌بینی‌ها و جنبش‌های اجتماعی در ایران» مجموعه سلسله بررسی‌های تاریخی-فلسفی است که درباره برخی جهان‌بینی‌ها، اندیشه‌وران و جنبش‌های اجتماعی ایران پیش و پس از اسلام نگاشته شده است. این بررسی‌ها گرده پژوهشی کتابی است که در پندار و آرزوی نگارنده باید در این زمینه نوشته شود و می‌بایست نوعی «تاریخ فلسفه و تفکر اجتماعی» خلق‌هایی باشد که در سرزمین ایران زندگی می‌کنند.

نقدی بر تئوری همگرایی

نویسنده: احسان طبری
۱۰۴ صفحه
انتشارات مروارید

ویژگی طبری که او را به عنوان یک متفکر مارکسیسم در جهان برجسته می‌ساخت، سهمی بود که وی در آثار متعدد خود در زمینه پی‌ریزی «اتیک مارکسیستی» و نگاه انتقادی دارا بود. «تئوری همگرایی» در شکل اولیه پیش‌بینی می‌کند که درآمد سرانه و بهره‌وری نیروی کار در بین کشورهای مختلف جهان همگرا می‌شوند. اما در واقعیت با چندقطبی شدن اقتصادهای جهان، پیش‌بینی این تئوری تحقق نیافت.

تاریخ‌نگاری کج‌روی

نگاهی به تاریخ‌نگاری احسان طبری از شکل‌گیری حزب توده در کتاب کژراهه

سیاوش مهرنگار پژوهشگر

«احسان طبری» معروف‌ترین و برجسته‌ترین چهره نظری حزب توده ایران پس از تقی ارانی که این حزب را بنیان گذاشت، بود. او از سال ۱۳۳۲ که در آکادمی علوم اجتماعی مسکو به مقام استادی رسید تا سال ۱۳۶۲ که در ایران دستگیر شد و به زندان اوین افتاد، نویسنده، شاعر، نظریه‌پرداز برجسته مارکسیسم-لنینیسم، ایدئولوژیست ارشد، و عضو کمیته مرکزی و هیات سیاسی حزب توده ایران و در یک کلام نفر اول حزب توده به شمار می‌رفت. طبری که در سنین جوانی به سبب آشنایی با تقی ارانی به مارکسیسم گرویده بود، یکی از ۵۳ نفری بود که در سال ۱۳۱۶ در دوران رضاشاه به خاطر ارتباط با تقی ارانی دستگیر و زندانی شد. پس از شهریور ۱۳۲۰ مانند دیگر زندانیان سیاسی دوره رضاشاه آزاد شد و در تأسیس حزب توده ایران شرکت داشت. در سال ۱۳۲۵ در نخستین کنگره نویسندگان ایران در تهران شرکت کرد. در پس‌ترور نافرجام شاه در سال ۱۳۲۷ و اعلام غیرقانونی بودن حزب توده، در سال ۱۳۲۸ به اعدام محکوم شد، ناگزیر از ایران خارج شد و به شوروی گریخت و در آکادمی علوم اجتماعی مسکو به تحصیل پرداخت و فارغ‌التحصیل شد و در سال ۱۳۳۲ به مقام استادی و همچنین به دریافت مقام علمی نامزد علوم فلسفی نائل آمد. او که در همه این مدت در رادیو مسکو کار می‌کرد، سرانجام پس از ۹ سال فعالیت در این کشور به آلمان شرقی رفت و در شهر لایپزیک اقامت گزید. در برلین دوره آکادمی علوم اجتماعی را گذراند و به دریافت مقام علمی «دکتر هابیل» در فلسفه دست یافت و سال‌ها در دانشگاه‌های آلمان به تدریس اشتغال داشت. در همین دوران برجسته‌ترین اثر وی به نام «برخی بررسی‌ها درباره جهان‌بینی‌ها و بینش‌های اجتماعی در ایران» منتشر شد. در تسلط علمی و ذهن ورزیده او همین یک نکته بس که به زبان‌های عربی و پهلوی و روسی و آلمانی و انگلیسی و فرانسوی و ترکی آذری و ترکی استانبولی تسلط داشت و با تخصصی که در زمینه تاریخ فلسفه و ادبیات کسب کرده بود، یکی از چهره‌های جهانی ایران پیش از

انقلاب اسلامی در اندیشه مارکسیسم بود که بنا به روایتی استاد روزه گارودی مشهور نیز بوده است. ناگفته گذاشته نشود که مجله علمی «دنیا» که ارث به‌جامانده از تقی ارانی و نسل اول کمونیست‌های ایرانی بود، مدت‌ها تحت مسئولیت طبری منتشر می‌شد. در سال‌های پس از انقلاب که حزب توده در کشور فعالیت رسمی و علنی داشت، نام و آثار طبری یکی از لوازم ثابت تبلیغی حزب توده را تشکیل می‌داد.

با پیروزی انقلاب در سال ۱۳۵۷، احسان طبری در مقام تئوریسین نابغه و یکی از رهبران اصلی حزب توده ایران به همراه دیگر برجستگان حزب به ایران بازگشت و در اولین یادداشت در مجله دنیا چنین نوشت: «پس از ۳۰ سال، تهران، تهران سال ۱۳۲۷ نبود. نه تنها از شتر و خر و حمال کوله‌به‌دوش، ماست‌بند تغاری و درشکه و دکان‌های پیشه‌وری قرون وسطایی آثاری باقی نمانده بود، تهران به طور عجیبی دامن گسترده بود. از سرخه حصار تا کرج، از زاویه عبدالعظیم تا امامزاده قاسم، شهری عظیم، دک و دنگال، بی‌قواره، مجموعه‌ای از ده‌ها هزار خانه نوساز، گاه بسیار مدرن و گاه محقر، گسسته و بریده از هم، با خیابان‌هایی بدون پیاده‌رو و درخت، با آسمان خراش‌ها و زاغه‌ها پدید آمده بود. شهر بساز و بفروش‌ها، شهر ده‌ها شعبه بانک و مراکز مشاوره و همبرگر و جوجه سوخاری و

«دراگ‌استور»... آن اندازه ناهمانند با شهرهایی که طی سی سال در آن‌ها زیسته بودم و نیز با تهرانی که ترک کرده بودیم: محصول عجیب‌الخلقه سرمایه‌داری وابسته که مامای شوم کودتای ۲۸ مرداد زبانه‌دهنده بود.» اکنون طبری در حزب توده ایران فعالیت می‌کرد و در قامت یک متفکر مارکسیست بر شاه مخلوع و آمریکای امپریالیست می‌تاخت.

اما این وضع دیری نپایید و طبری با شروع نزاع‌های ایدئولوژیک، دستگیر و زندانی شد و سپس در مجموعه مصاحبه‌هایی تلویزیونی شرکت کرد و از کارها و عقاید گذشته خود ابراز ندامت و اندیشه خود را نفی کرد. شکست فکری طبری موجب شکست سیاسی حزب توده نیز شد و باعث شد که این حزب برای همیشه از صحنه سیاسی ایران حذف شود. بسیاری معتقدند که آنچه زنگ پایان حزب توده را به صدا درآورد، همین اعترافات تلویزیونی و سپس ابراز ندامت‌ها و انکارهای مکتوب احسان طبری بود. چه اینکه پس از تقی ارانی، احسان طبری، پیامبر ایدئولوژیک حزب توده قلمداد می‌شد که نوشته‌هایش قانون اساسی جنبش چپ در ایران بود. اما شکست فکری او که با گرویدن به دیانت اسلامی و همچنین باور به حقانیت حکومت جمهوری اسلامی اعلام شد، آبرو و سیمای ساخته شده حزب توده در پنج دهه گذشته را به طور کامل